

that give an opportunity to create equal conditions of measurement for all subjects of the process; 3) the opportunity of the comparability of the measurement results; 4) reliability and validity. In addition, the measurement process must meet the quantitative (associated with the use of certain quantitative criteria) as well as quality (conceptual) regulations (O. Sevrukh, A. Yunina).

Based on consideration of scientific opinions and the results of our research it was concluded that effective monitoring of academic achievements of future teachers of humanities in higher education is provided under the following conditions: 1) the enforcement of the general requirements of the monitoring process in higher education defined by scientists; 2) consideration of specific educational material on the humanities, which greatly affects the implementation of monitoring procedures; 3) systematic application of monitoring and selfmonitoring of students academic achievements; 4) active use of modern computer technologies in the monitoring process.

**Keywords:** monitoring, academic achievements, future teachers, humanities conditions.

#### **ФОРМУВАННЯ ІГРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИХОВАТЕЛЯ В УМОВАХ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ**

*Потікани В.В.*

*У статті розглядається сутність поняття «ігрова компетентність вихователя дошкільного навчального закладу», її структура та формування в умовах професійної підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти.*

**Ключові слова:** ігрова діяльність дітей дошкільного віку, ігрова компетентність, вихователь дошкільного навчального закладу, дошкільна освіта, професійна підготовка.

#### **ФОРМИРОВАНИЕ ИГРОВОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ ВОСПИТАТЕЛЯ В УСЛОВИЯХ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ**

*Потікани В.В.*

*В статье рассматривается сущность понятия «игровая компетентность воспитателя дошкольного учреждения», ее структура и формирование в условиях профессиональной подготовки будущих специалистов дошкольного образования.*

**Ключевые слова:** игровая деятельность детей дошкольного возраста, игровая компетентность, воспитатель детского сада, дошкольное образование, профессиональная подготовка.

#### **FORMATION OF GAMING COMPETENCE TUTORS IN TRAINING OPPORTUNITIES**

*Potikani Victoria Victorovna*

*The article deals with the essence of the concept of «competence play preschool teacher», its structure and formation in the professional training of future specialists of preschool education.*

*Keywords: game activity of preschool children's play competence, a kindergarten teacher, early childhood education, vocational training.*

**Проблема дослідження.** Концепції розвитку сучасної педагогічної освіти спрямовані на зміну вимог до особистості педагога та підвищення якості підготовки фахівців, у тому числі і фахівців дошкільної освіти.

Оптимальним засобом виховання і розвитку дитини в дошкільному віці виступає ігрова діяльність дітей, яка, на жаль, в сучасних умовах поступово підмінюється навчальною діяльністю. Крім того, сучасний уклад життя дитини порушує природний шлях передачі ігрової культури через відсутність різновікового ігрового товариства дітей.

Ігрова компетентність вихователя, як складова професійної компетентності, дає можливість реалізації освітньої лінії «Гра дитини» Базового компоненту дошкільної освіти в Україні, що передбачає розвиток у дітей творчих здібностей, самостійності, ініціативності, організованості в ігровій діяльності та формування у них стійкого інтересу до пізнання довкілля і реалізації себе в ньому. Гра забезпечує задоволення ігрових уподобань кожної дитини, сприяє виникненню дружніх, партнерських стосунків та ігрових об'єднань за інтересами, спонукає до обміну думками, оцінювання себе й інших, заохочує до імпровізації, висловлювання власних оцінно-етичних суджень [1; 6]

**Аналіз досліджень і публікацій.** Шляхи удосконалення професійно-педагогічної дошкільної освіти розглядають Л. В. Артемова, Г. В. Беленька, А. М. Богущ, Н. Г. Грама, Т. Г. Жаровцева, Е. Е. Карпова, В. В. Нестеренко, Т. І. Поніманська, І. В. Шевченко та ін. У дослідженнях розкриваються окремі сторони підготовки фахівців дошкільного профілю та доводиться, що підготовка педагога дошкільної освіти, у першу чергу, повинна відповідати вимогам сучасності.

Формування ігрової компетентності вихователя в умовах професійної підготовки має специфічні ознаки, але здійснюється на основних дидактичних принципах фахової підготовки у вищому навчальному закладі.

**Метою** статті є визначення особливостей формування ігрової компетентності вихователя та її формування в умовах професійної підготовки фахівців дошкільної освіти.

**Виклад основного матеріалу.** Педагогічний вплив на дитячу гру є ефективним за умов відмови педагога від стереотипного уявлення про гру як регламентований процес. Для цього вихователю необхідно розуміти її специфіку, мати уявлення про те, якою має бути гра на кожному віковому етапі дошкільного дитинства, володіти практичними прийомами організації гри, вміти грати з дітьми різного віку. Тому формування ігрової компетентність є важливою складовою професійної підготовки майбутнього педагога дошкільної освіти.

У дослідженні Г. Беленької стверджується, що в умовах ступеневої підготовки у вищому навчальному закладі професійна компетентність випускника визначається як базова і розглядається як здатність трансформувати особистісні та навчальні здобутки (знання, уміння, професійно значущі якості) у площину професійної діяльності [2].

Діяльнісний підхід до формування ігрової компетентності майбутніх вихователів передбачає поєднання вимог до змісту професійної діяльності та особистісних характеристик фахівців дошкільної освіти.

Узагальнення аналізу літературних джерел дозволило визначити поняття «ігрова компетентності вихователя ДНЗ» як інтегративну характеристику фахівця, ознаками якої є сукупність загальнопедагогічних і специфічних професійних знань, умінь, готовність кваліфіковано організовувати та ефективно сприяти розвитку ігрової діяльності дітей, здійснювати педагогічну підтримку гри, вирішувати завдання розвитку дитини у гри.

Структурними компонентами ігрової компетентності вихователів є мотиви діяльності, системні знання, фахові уміння та професійно значущі якості особистості.

Ігрова компетентність педагога є результатом теоретичної та практичної підготовки, що забезпечує можливість майбутньому вихователю ефективно використовувати гру у повноцінному і гармонійному розвитку дитини на рівні дошкільного дитинства.

Формування ігрової компетентності під час теоретичної підготовки передбачала осмислення студентом методологічних та науково-теоретичних основ гри як соціально-культурного феномену та засобу педагогічного впливу на формування особистості дитини дошкільного віку, аналізу її соціального ігрового досвіду, а практична підготовка сприяла формуванню умінь та навичок організації ігрової діяльності дітей.

Крім того, ігрова культура передбачала наявність у майбутніх вихователів певних якостей особистості, таких як: креативність і розвинена уява; тактовність і чуйність, відкритість, артистичність, емоційна виразність та інші, а для того, щоб передати дітям навички гри вихователі сам повинен вміти грати.

Найважливіший момент у педагогічній підтримці гри дітей з боку вихователя - це дотримання міри власної активності, вміння своєчасно взяти на себе провідну роль у гри. Узв'язку з цим майбутній педагог повинен володіти не тільки гуманістичною позицією у ставленні до вихованців, а й добре усвідомлювати розвиваюче значення гри як провідної діяльності дитини; опанувати досвід ігрової культури, розуміти залежність розвитку ігрової діяльності від змісту предметно-ігрового середовища, виявляти себе як зацікавлений ігровий партнер дітей. Це передбачає не тільки повагу до права дитини на гру, а і володіння вміннями, прийомами ігрової взаємодії, ігрової техніки на різних етапах дошкільного дитинства. Все це разом характеризує поняття «ігрова компетентність вихователя».

Аналіз загальнопедагогічної підготовки показав, що потенціал для формування ігрової компетентності студентів є присутнім як у змісті психолого-педагогічних дисциплін, а саме: «Дошкільна педагогіка», «Дитяча психологія», «Теорія і технологія ігрової діяльності дитини у дошкільному навчальному закладі» та ін., так й у змісті педагогічної практики, а також під час організації науково-дослідницької роботи студентів.

Структурно-функціональна модель формування ігрової компетентності майбутніх педагогів дошкільної освіти розглядалась як підсистема професійної підготовки та включала мету, зміст, етапи, механізми, стратегію організації процесу навчання і передбачуваний результат сформованості ігрової компетентності, згідно з розробленими критеріями. А саме:

- мотиваційний блок (професійна самосвідомість, самоактуалізація (потреба у професійному самовдосконаленні), розуміння можливостей використання дитячої гри у навчально-виховному процесі;

- когнітивний блок: обсяг знань студента про особливості дитячої гри та організації ігрової діяльності, про роль гри у розвитку дітей; видів дитячої гри; про місце гри у педагогічному процесі ДНЗ та способи отримання нової інформації;
- операційний блок: вміння взаємодіяти з дитиною у грі, способи створення предметно-просторового ігрового середовища; безпосередня передача ігрових дій дітям;
- рефлексивний: діагностики гри та ігрового простору; індивідуальної програми розвитку дитини.

На основі зазначених критеріїв виділено три рівні сформованості ігрової компетентності вихователя:

- первинний, базовий (характеризується загальним орієнтуванням випускника в майбутній діяльності);
- проміжний (відповідний діям в деяких типових, стандартних ситуаціях);
- професійний (який відповідає мотиваційній, когнітивній, операційній та рефлексивній готовності здійснювати професійну діяльність з високою продуктивністю, як в стандартних, так і нестандартних ситуаціях).

Формування ігрової компетентності студентів у навчально-виховному процесі ВНЗ базувалось на моделі та методиці формування професійної компетентності вихователів дошкільних навчальних закладів, запропонованої Г. В. Беленькою [2; 18-19].

На першому, адаптаційно-орієнтувальному етапі (він є базовим і являє собою «фундамент», на якому будується подальша система формування компетентності) здійснювалось формування професійної мотивації для опанування змістом організації ігрової діяльності дітей та визначення рівня сформованості професійно значущих якостей, які необхідні для педагогічної підтримки гри дітей.

Для впровадження індивідуально-диференційного підходу до формування професійної компетентності вихователів на цьому етапі вивчалась мотивація та ставлення студента до навчання, а також первинний рівень сформованості ігрової компетентності.

Теоретична підготовка студентів на цьому етапі охоплювала провідні питання курсу «Теорія і технологія ігрової діяльності дитини у дошкільному навчальному закладі». За допомогою активних методів та прийомів навчання студенти опанували теоретичні аспекти ігрової діяльності як провідної діяльності дітей дошкільного віку; різні підходи у розумінні виникнення і сутності гри у філософії, педагогіці та психології; особливості, принципи розвитку гри у різні періоди життя дитини; сучасні підходи до вивчення гри як самостійної діяльності дітей, як засобу виховання і навчання; як синтезуючої діяльності, що включає творчу діяльність і спілкування.

Таким чином, студенти накопичували необхідний обсяг знань і вмінь для більш ефективного оволодіння наступними завданнями. В результаті підвищувався методичний рівень підготовленості студентів до такого роду діяльності.

Змістово-рефлексійний етап передбачав забезпечення умов для формування основних загально-навчальних та фахових умінь, професійно значущих якостей. Визначальні серед них — уміння здійснювати особистісно-орієнтований підхід

до дітей у процесі гри й забезпечувати повноцінне функціонування багатокомпонентної структури ігрової діяльності.

Не менш важливим було оволодіння студентами колом вужчих умінь і навичок, які підпорядковувались основним: проводити спостереження за ігровою діяльністю дітей; спілкуватися з дитиною з позицій ігрової ролі і ситуації, що розгортається у процесі гри; використовувати в ігровому спілкуванні засоби невербальної комунікації та емпатійну педагогічну дію.

На цьому етапі відбувалося моделювання в навчальному процесі взаємодії дітей і дорослих в ігровій діяльності. При складанні планів і конспектів організації гри студенти самостійно застосовували отримані знання, а одне й теж завдання вирішувалось за допомогою різних методів. Це дозволяло студентам опанувати різноманітним прийомів, які можна використовувати в процесі організації ігрової діяльності і надавало впевненість, що на практиці вони зможуть працювати не тільки за готовими конспектами, а й проявляти творчість у розробці авторських технологій.

Така послідовність підготовки студентів забезпечувала не тільки формування міцних теоретичних та методичних знань і умінь, а й створювала можливість їх перенесення в професійну діяльність, що виявлялося в період проходження педагогічної практики в дошкільному навчальному закладі.

В процес аудиторної та позааудиторної роботи, у поточний і підсумковий контроль, в модулі практики включалась творча складова, застосовувались активні форми і методи навчальної роботи: ділові ігри, моделювання ігрової діяльності.

На третьому етапі передбачалась трансформація навчальних знань у професійні. Це здійснювалось в процесі педагогічної практики. При цьому спочатку формувалися аналітичні вміння в процесі спостереження студентами за діяльністю педагогів-професіоналів, а потім формувалися практичні вміння в процесі безпосередньої педагогічної діяльності.

На цьому етапі актуалізувалися вміння студентів, необхідні для здійснення розвитку творчих здібностей дітей, вміння діагностувати рівень їхнього розвитку з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей, вміння вирішувати нестандартні ситуації та планувати роботу з ігрової діяльності.

Удосконалення професійних умінь в умовах педагогічної практики вимагали від студентів формування адекватної самооцінки, самоорганізації власної діяльності, і, що особливо важливо для формування ігрової компетентності майбутнього педагога — удосконалення різних проявів ігрової позиції: граючий партнер, граючий режисер, координатор, консультант, співучасник у грі, та її основні характеристики: рефлексія, «інфантилізація», креативність, емпатія.

Крім того, слід відзначити особливу роль спеціально організованої діагностики рівня розвитку у студентів ігрової компетентності. Складені студентами індивідуальні психологічні профілі, на основі діагностичних даних, стимулювали пізнавальний інтерес студентів до самопізнання і дозволили конкретизувати програму самовиховання, що є важливою складовою частиною процесу формування психолого-педагогічної компетентності.

**Висновки.** Результати проведеного дослідження свідчать про те, що особливостями підготовки майбутніх вихователів до організації ігрової діяльності дітей є наступне: мотивація студентів; цілеспрямована практична реалізація

отриманого досвіду організації ігрової діяльності з дітьми дошкільного віку; особистісно - орієнтований, діяльнісний, компетентнісний, змістовно-процесуальний підходи до навчання, що реалізуються шляхом використання активних форм і методів навчальної діяльності.

#### **Література**

1. Базовий компонент дошкільної освіти (Нова редакція) - К.: Видавництво, 2012. - 26 с.

2. Беленька Г. В. Теоретико-методичні засади формування професійної компетентності вихователів дошкільних навчальних закладів в умовах ступеневої підготовки: дис. ... докт. пед. наук: 13.00.08 / Беленька Г. В. – К., 2012. – 493 с.

3. Бибарцева Татьяна Сергеевна. Формирование игровой культуры социального педагога : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.05 : СПб., 1996 178 с.

4. Програма виховання і навчання дітей від двох до семи років «Дитина»/ О.В. Проскура, Л.П. Кочина, В.У. Кузьменко, Н.В. Кудикіна. – НМЦ видавничої діяльності Київського університету імені Бориса Грінченка. 2012. – 498 с.

5. Рогальська І. П. Підготовка педагогічних кадрів у вищих навчальних закладах у контексті компетентнісного підходу / І. П. Рогальська // Освіта Донбасу. – 2009. – № 6 (137). – С. 72–75.

6. Соловьева Н.Н., Дмитриева Н.П. Формирование культуры игровой деятельности как компонента профессиональной культуры будущего педагога. // Среднее профессиональное образование. 2007. № 8. – С. 45-47.

#### **FORMATION OF GAMING COMPETENCE TUTORS IN TRAINING OPPORTUNITIES**

**Potikani Victoria Victorovna**

*Pedagogical influence on a child's game perhaps failure of the teacher from the stereotypical idea of the game as the regulation of the process. To do this, the educator must understand its specificity, have an idea of what should be a game for every stage of pre-school children, to own practical methods of organization of the game, to be able to play with children of different ages. Therefore, competence is playing an important part of the professional competence of the teacher of preschool education.*

*Activity approach to the formation of a gaming competence of future teachers on the basis of association requirements for the content of professional activity and personal characteristics of preschool education specialists.*

*Structural components of the gaming competence preschool educators vary: activity motives, system knowledge, professional skills and professionally significant qualities of the person.*

*Games teacher competence is the result of theoretical and practical training, which provides a future educator readiness to achieve the objectives of effective use of games in the full and harmonious development of children at the preschool.*

*In this regard, the formation of a gaming competence of the student is carried out in the following areas: classroom training provides a methodological and scientific-theoretical understanding of the game as a socio-cultural phenomenon of humanity and the means of pedagogical*

*influence in shaping the personality of the child of preschool age, analysis of the social game experience. Practical training contributed expertise, practical skills for organizing gaming activities. Besides gaming culture educator assumes personal qualities such as creativity and developed imagination; tact and sensitivity.*

*The results of the study indicate that the fundamental features of the preparation of future teachers to organize gaming activities for children are: motivation of students; purposeful practical implementation of lessons learned organization gaming activities with preschool children; personality - oriented, activity, competence, meaningful Procedure and zavdanney approaches to learning are realized through the use of active forms and methods of educational activity.*

## **СПВІДНОШЕННЯ ЯКІСНИХ ПОКАЗНИКІВ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПРОНИКЛИВОСТІ ТА АГРЕСИВНОСТІ ОСОБИСТОСТІ**

**УДК 159.922.**

**Фіщіна Г. О.**

*У статті наводяться результати теоретико-емпіричного дослідження пошуку відмінностей у проявах психологічної проникливості осіб з високим та низьким рівнем агресивності. Встановлені значущі кореляційні зв'язки між певними якісними показниками психологічної проникливості та показниками агресивності. Показано, що група досліджуваних, які є схильними до агресивності, не мають особливої потреби розуміти інших людей, образ іншого будують на основі лише перших вражень про людину. Група осіб неохочих до загальної агресивності, здатний скласти адекватний образ людини, що сприймають без логічного обґрунтування, таким людям притаманна безпристрасність, толерантність, терпимість до образу іншого.*

**Ключові слова:** психологічна проникливість, реактивна агресивність, спонтанна агресивність.

## **СООТНОШЕНИЕ КАЧЕСТВЕННЫХ ПОКАЗАТЕЛЕЙ ПСИХОЛОГИЧЕСКОЙ ПРОНИЦАТЕЛЬНОСТИ И АГРЕССИВНОСТИ**

**Фищина А. А.**

*В статье приводятся результаты теоретико-эмпирического исследования особенностей психологической проницательности лиц с высоким и низким уровнем агрессивности. Были установлены значимые отрицательные связи между определенными показателями психологической проницательности и показателями агрессивности. Показано, что группа испытуемых, склонных к агрессивности не имеет особой потребности понимать других людей, образ другого строит на основе лишь первых впечатлений о человеке.*

*Группа лиц, не склонных к общей агрессивности, способна складывать адекватный образ человека, воспринимают без логического обоснования, таким людям присуща беспристрасность, толерантность, терпимость к образу другого.*